

УДК 728.6:316(1-22)

СУЧАСНА СІЛЬСЬКА САДИБА І ПІДПРИЄМНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ У НОВИХ СОЦІАЛЬНИХ УМОВАХ

*А. Баранович, магістр архітектури, Л. Баранович, магістр архітектури
Львівський національний аграрний університет*

Постановка проблеми. Окрім ведення особистого підсобного господарства, пов'язаного з вирощуванням сільськогосподарської продукції, селяни можуть займатися і приватним підприємництвом зокрема. Сільськогосподарське виробництво, яке є основним видом діяльності особистих селянських, фермерських господарств, залежить від природно-кліматичних умов, характеризується нестабільністю цін на продукцію та доходів, що впливає на його інвестиційну привабливість. Однак поява в селах різних сфер послуг додатково до основної сільськогосподарської, дає змогу особистим селянським, фермерським господарствам розширити сферу застосування праці у сільській місцевості, отримувати стабільний дохід.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тематика впливу нових соціальних умов на формування та планування села і сільської садиби досліджувалась і розкрита в тому чи іншому аспектах у працях М. Бабій, О. Колодрубської, А. Калиниченко, М. Лесечка, О. Стукалова, Г. Шаповалової, І. Черняка, Р. Рапко, Р. Щура, проте питанням змін в організації структури садиби приділяли недостатньо уваги.

Постановка завдання. Завдання нашого дослідження – з'ясувати, як саме наукові дослідження, концепції та чинники впливають на розвиток планування сільської садиби в нових соціальних умовах.

Виклад основного матеріалу. Сучасне життя людини на селі все більше потребує розвиненої інфраструктури послуг, які є в місті. Життя все більше потребує наблизеності певних видів діяльності людини до місця її проживання. Продуктові крамниці, аптеки, ательє, магазини промислових товарів, надання ремонтних послуг тощо, з'являються в житлових кварталах.

Малі підприємства – досить поширена й ефективна форма господарювання з низкою рис, не притаманних великим підприємствам. Саме мале підприємництво спроможне найоперативніше реагувати на кон'юнктуру ринку і таким чином надавати ринковій економіці необхідної гнучкості. Така властивість малого бізнесу набуває особливого значення в сучасних умовах, коли відбуваються швидка індивідуалізація і диференціація споживацького попиту, прискорення науково-технічного прогресу, розширення номенклатури товарів і послуг.

Фермерське господарство стало формою підприємницької діяльності громадян з наданням їм статусу юридичної особи, які висловили бажання виробляти товарну сільськогосподарську продукцію, займатися її переробкою та реалізацією з метою отримання прибутку... Необхідно врахувати й моральний чинник: у такому господарстві цілком розкривається творчий потенціал селянина, який поєднує в одній особі і робітника-виконавця, і підприємця, і управлінця [5].

Україні також характерна швидкозростальна частка сфери послуг, що нині перевищує 40% і забезпечує робочі місця 55% зайнятих у господарстві країни людей. Стрімко розвиваються туристичний сектор (у тому числі готельне господарство), побутові послуги, послуги швидкого харчування, ремонтно-будівельні послуги та сектор послуг, пов'язаний із розважальними і видовищними заходами.

До сфер обслуговування малого бізнесу в селах України можна віднести:

- послуги швидкого харчування – закусочні, кафе, бари, ресторани;
- підприємства роздрібних послуг – перукарні, аптеки, пункти ремонту взуття, ремонту одягу, ремонт побутової техніки, ритуальні послуги та послуги фотографа;
- авторемонтні фірми – невеликі ремонтні майстерні, автомийки;
- сфера торгівлі: дрібні книжкові лавки, квіткові крамниці, газетні кіоски, овочеві лотки, торгівля рибою та господарські магазини;
- туристичний сектор (у тому числі готельне господарство).

Отже, сучасна сільська садиба розвивається в кількох напрямках залежно від її містобудівного розташування, роду діяльності селянина, потреб населення тощо:

- господарський (для селян-одноосібників, які ведуть звичайний сільський спосіб життя);
- господарсько-підприємницький (для жителів села, які, крім звичного господарства, займаються ще й підприємницькою діяльністю);
- господарсько-виробничий (для селян-товаровиробників, які, крім звичного господарства, займаються виробництвом і переробкою сільськогосподарських продуктів, народними промислами);
- виробничо-підприємницький (для жителів села, які, крім звичного господарства, займаються виробництвом, переробкою і реалізацією сільськогосподарської продукції, виробів народних промислів тощо);
- репрезентативний (для жителів села, які ведуть міський спосіб життя) [3; 4].

Часто власниками таких міні-підприємств є самі селяни, які перебудовують свою садибу, надаючи їй додаткових функцій. Перед ними постають проблеми функціональних зв'язків у садибі (відсутність під'їздів до неї, або місця для зупинки транспорту, для відвантаження товарів, шляхів для потенційних клієнтів, розмежування зв'язків самого підприємства і зони особистого простору – житла тощо).

Усі ці проблеми зумовлені зокрема тим, що в розплануванні житлових кварталів не було передбачено таких переформатувань садибних ділянок, надання їм додаткових функцій, чи взагалі використання земельної ділянки як підприємства.

Висновки. У результаті аналізу формування території виробничо-житлового двору виявлено низку напрямів, за якими здійснюється підприємницька діяльність на селі залежно від низки чинників (містобудівне розташування, суспільні стосунки, форма господарювання, рід діяльності, потреба населення тощо), що впливають на функціонування сучасної садиби в нових соціальних умовах.

Бібліографічний список

1. Будинки і споруди. Житлові будинки. Основні положення: ДБН В.2.2-15-2005. – К. : Держбуд України, 2005.
2. Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень : ДБН 360-92** – К. : Державний комітет будівництва, архітектури та житлової політики України, 2002.
3. Планування і забудова малих сільськогосподарських підприємств та селянських (фермерських) господарств : ДБН Б.2.4-4-97 – К. : Держкоммістобудування України, 1997. – 27 с.
4. Колодрубська О. І. Архітектурно-планувальні рішення сільських садиб Західного Поділля (кінець XIX ст. – початок XX ст.) / О. І. Колодрубська // Вісник ДУ «Львівська політехніка»: резерви прогресу в архітектурі і будівництві. – 1998. – № 358.
5. Розпланування та забудова території сільських населених пунктів і фермерських господарств : навч. посібник / Г. К. Лоїк, І. Г. Тарасюк, А. В. Степанюк, М. В. Смолярчук. – К. : Арістей, 2009. – 344 с.

Баранович А., Баранович Л. Сучасна сільська садиба і підприємницька діяльність у нових соціальних умовах

Розглянуто вплив соціальних умов на розвиток планування сільської садиби. Запропоновано підхід до формування концепції дизайну архітектурного середовища українського села на основі принципів модернізації та спадкоємності й розвитку архітектурного простору.

Ключові слова: сільська садиба, фермерське господарство, малі підприємства.

Baranovich A., Baranovich L. Modern rural homestead in the new social conditions

The article deals with the formation of the concept design of architectural environment of rural settlements (villages) of Ukraine. The approach to the formation of the concept design of architectural environment Ukrainian village on the principles of continuity and modernization and development of architectural space.

Key words: farmstead, farm, small business.

Баранович А., Баранович Л. Современная сельская усадьба и предпринимательская деятельность в новых социальных условиях

Рассматривается формирование концепции дизайна архитектурной среды сельских поселений (сел) Украины. Предлагается подход к формированию концепции дизайна архитектурной среды украинского села на основе принципов модернизации и преемственности, а также развития архитектурного пространства.

Ключевые слова: сельская усадьба, фермерское хозяйство, малые предприятия.